

AWS.10402.2024

Warszawa, dnia 30 października 2024 r.

Pan
Adam Bodnar
Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze,

w związku z udostępnieniem na stronie Rządowego Centrum Legislacji projektu ustawy o zmianie ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1683 i 1860 oraz z 2024 r. poz. 1222), numer projektu: UD112, to jest tzw. „ustawy likwidacyjnej”, przedstawiam stanowisko i uwagi Akademii Wymiaru Sprawiedliwości do ww. projektu ustawy.

Uprzejmie wskazuję, iż ww. projekt ustawy przed skierowaniem do prac legislacyjnych nie był przedmiotem jakichkolwiek uzgodnień z Akademią Wymiaru Sprawiedliwości, której de facto dotyczy, co należy uznać za działania niepożądane, godzące w dobre imię studentów Uczelni, całej społeczności akademickiej, jak i funkcjonariuszy Służby Więziennej, jak i uderzające w podstawowe zasady demokratycznego państwa prawa oraz autonomię Uczelni.

Proponowane zmiany ustawy w wysoce istotny sposób stanowią zagrożenie dla autonomii uczelni akademickich oraz wolności badań naukowych, jakie projektowana ustawa za sobą niesie. Stojące w oczywistej sprzeczności z konstytucyjnym prawem do nauki oraz autonomią uczelni wyższych (art. 70 Konstytucji RP) oraz przepisami ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. z 2023 r., poz. 742 ze zm., dalej „p.s.w.n.”) rozwiązania przewidziane w przedłożonym do zaopiniowania projekcie ustawy godzą nie tylko w działalność jednostki akademickiej, której ustawa ta bezpośrednio dotyczy – tj. Akademii Wymiaru Sprawiedliwości – ale też mogą stanowić niebezpieczny precedens w zakresie ewentualnego przyszłego ograniczania autonomii innych uczelni w Polsce in genere.

Niniejszy projekt „ustawy likwidacyjnej” w praktyce niweczy bowiem zasadę autonomii uczelni, a także podważa istotę prawa do nauki, wolność badań naukowych oraz wolność nauki jako takiej, stojąc w całkowitej sprzeczności z przepisami ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Ponadto przedłożony w tym kształcie projekt „ustawy likwidacyjnej” narusza

także zasady techniki prawodawczej oraz ogólne zasady legislacji, co jest zaskakujące, biorąc pod uwagę fakt, iż powstał on w Ministerstwie Sprawiedliwości. Równie zaskakujące jest także to, że projekt ten powstał w Ministerstwie Sprawiedliwości kierowanym przez Pana Ministra, tj. niedawnego Rzecznika Praw Obywatelskich. Pan Minister jeszcze niedawno osobiście zaangażowany był w obronę autonomii uczelni i wolności nauki, co potwierdzało m.in. Pana wystąpienie z dnia 30 października 2020 roku skierowane do ówczesnego Ministra Edukacji i Nauki, które dobrze pamiętam i bardzo wysoko cenię¹.

Panie Ministrze, zapowiadając likwidację Akademii Wymiaru Sprawiedliwości wskazał Pan (konferencja z 23 maja 2024 r. w MS), że wypełniane przez Akademię Wymiaru Sprawiedliwości funkcje mogłyby z powodzeniem wypełniać inne uczelnie publiczne i prywatne. W szczególności zastanawiający jest ten ostatni element. Zapowiedzi przekształcenia Akademii Wymiaru Sprawiedliwości w wyższą szkołę zawodową, szkolącą jedynie funkcjonariuszy, oznaczają zamknięcie lub wygaszenie kierunków cywilnych - przede wszystkim prawa. Funkcje akademii miałyby - zgodnie z zapowiedziami Pana Ministra - przejąć inne uczelnie publiczne i prywatne.

¹ „Z jednej strony autonomia pozycjonuje szkoły wyższe względem władz państwowych, nakładając na te ostatnie obowiązek poszanowania autonomii i nieingerowania w działalność szkół wyższych. Państwo winno też podejmować aktywne działania służące stworzeniu ram prawnych dla autonomicznej działalności uczelni. Z drugiej strony, autonomia umożliwia nieskrępowany rozwój badań naukowych i twórczości artystycznej oraz realizację prawa do nauki. W dalszej perspektywie, realizacja tych praw i wolności w ramach autonomii prowadzi do rozwoju państwa (M. Borysiak, M. Królikowski, K. Szczucki [w:] M. Saffjan, L. Bosek (red.), Konstytucja RP. Tom I. Komentarz do art. 1-86, wyd. 1, Legalis/el., 2016 r.). Mając na uwadze powyższe cele, jakim służy istnienie autonomii szkół wyższych, polskie prawo gwarantuje szkołom wyższym autonomię instytucjonalną, dydaktycznonaukową oraz finansową (M. Stachowiak-Kudła, Autonomia szkół wyższych a instytucjonalne mechanizmy zapewnienia jakości w Polsce w wybranych państwach europejskich, Warszawa 2012, s. 242). W wymiarze instytucjonalnym przejawem autonomii jest m.in. określanie zasad polityki kadrowej. Dopuszczalność kreowania przez uczelnię polityki kadrowej pozostaje w bezpośrednim związku z wolnością prowadzenia badań naukowych i ich rzetelnością. Oznacza to m.in., że niezgodnym z prawem jest wywieranie wpływu przez podmioty zewnętrzne względem uczelni, w tym też przez organy nadzoru nad uczelnią, na to, kto winien być jej pracownikiem. Autonomia szkół wyższych oznacza również prawo do samodzielnego kształtowania zasad funkcjonowania, m.in. poprzez wydawanie aktów wewnętrznych regulujących prawa i obowiązki studentów, takich jak zarządzenia Rektora (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 8.11.2000 r., SK 18/99, OTK 2000, Nr 7, poz. 258). Z kolei autonomia dydaktyczno-naukowa oznacza m.in. wolność prowadzenia badań naukowych, samodzielne określanie misji uczelni czy tworzenie kierunków studiów (M. Stachowiak-Kudła, Wolność nauki i nauczania oraz autonomia uczelni a jakość naukowa uniwersytetów, „Przegląd Sejmowy” 2016, nr 6 (137), s. 133). Wreszcie konieczność zapewnienia szkołom wyższym autonomii finansowej z jednej strony oznacza potrzebę zagwarantowania im niezbędnych środków finansowych umożliwiających realizację ich celów, ale również możliwość samodzielnego dysponowania posiadanymi środkami finansowymi”. Por. Pismo Rzecznika Praw Obywatelskich Adama Bodnara z 30 października 2020 roku skierowane do ówczesnego Ministra Edukacji i Nauki (sygn. VII.7033.86.2020.AB).

Tymczasem Pan Minister jeszcze przed objęciem funkcji rządowej był Dziekanem Wydziału Prawa Uniwersytetu SWPS - prywatnej (niepublicznej) uczelni warszawskiej. Przejęcie funkcji akademii przez podmioty prywatne (niepubliczne) oznacza więc wprost przekierowanie studentów z uczelni służby publicznej do na przykład podmiotów takich jak Uniwersytet SWPS - Wydział Prawa, którym Pan Minister kierował przed objęciem funkcji rządowej i którego nadal jest wykładowcą². Można tym samym – w likwidacji Uczelni - dopatrywać się celowego działania, albowiem zwiększenie liczby studentów w prywatnej uczelni, na której się pracuje oznacza zarówno korzyść w postaci zwiększenia własnej stabilności zatrudnienia (zapewnione pensum dydaktyczne nauczyciela akademickiego) w warunkach niżu demograficznego oraz zmniejszonego zainteresowania ofertą studiów wyższych na prywatnych uczelniach, jak również korzyść związaną ze środkami publicznymi od Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego otrzymywanymi przez uczelnię prywatną, w związku ze zwiększoną liczbą studentów, wreszcie na ewentualne korzyści związane z rozwojem kariery akademickiej, w tym organizacyjno-naukowej, w związku z podejmowanymi przez Pana czynnościami oraz zaniechaniami jako Minister Sprawiedliwości.

Zgodnie z prawem powszechnie obowiązującym Akademia Wymiaru Sprawiedliwości jest publiczną uczelnią akademicką służb państwowych, a jej statutowym celem działalności jest kształcenie i wychowywanie funkcjonariuszy Służby Więziennej, funkcjonariuszy innych służb oraz osób cywilnych. Służba Więzienna jest jedną z kluczowych Służb Mundurowych Rzeczypospolitej Polskiej, odpowiadającą za bezpieczeństwo państwa i obywateli, co niesie za sobą konieczność posiadania przez funkcjonariuszy Służby Więziennej stosownych kompetencji i umiejętności. Do realizacji tego celu niezbędne jest posiadanie odpowiedniego zaplecza naukowo-dydaktycznego, co też Akademia Wymiaru Sprawiedliwości zapewnia w ramach prowadzonych studiów. Ponadto Uczelnia realizuje programy kształcenia także dla studentów cywilnych. Działalność AWS jest ukierunkowana na kształcenie kadr wymiaru sprawiedliwości, która w przyszłości przyczyni się do ulepszenia Rzeczypospolitej Polskiej jako demokratycznego państwa prawa, mającej w poszanowaniu podstawowe prawa

² <https://swps.pl/adam-bodnar>

wszystkich obywateli oraz zasady konstytucyjne. Powyższe stanowi statutowy cel działalności Uczelni.

Mając to wszystko na względzie, ze zdziwieniem, zaniepokojeniem i głębokim smutkiem przyjąłem proponowane w projekcie ustawy o zmianie ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1683 i 1860 oraz z 2024 r. poz. 1222) zmiany, co wyrażam w niniejszym stanowisku. Tym bardziej za niezrozumiały i nieprawidłowy należy uznać fakt braku jakichkolwiek uprzednich uzgodnień Ministra Sprawiedliwości z Akademią Wymiaru Sprawiedliwości co do projektowanych proponowanych zmian.

Wobec powyższego należy podnieść, iż projekt ustawy jest całkowicie bezzasadny i godzący w interesy zarówno Służby Więziennej, jak i w pozostałym zakresie (w tym pracowników Uczelni, studentów, jak i autonomii uczelni w ogólności w polskim porządku prawnym), w tym w szczególności, wskazuję, co następuje.

I. Sprzeczność z przepisami ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. z 2023 r., poz. 742 ze zm., dalej „p.s.w.n.”)

Przepisy projektu ustawy, które stanowią, że Uczelnia Służby Więziennej (dalej zwana „Uczelnią”) jest zawsze uczelnią zawodową niezależnie od uzyskanej kategorii naukowej jest sprzeczna z przepisami p.s.w.n., które uzależniają status uczelni akademickiej wyłącznie od wyniku ewaluacji jakości działalności naukowej (art. 14 ust. 1 p.s.w.n.). W polskim systemie prawa p.s.w.n., jest ustawą o charakterze organicznym i ogólnym (to na nią wskazuje się w art. 70 ust. 5 Konstytucji RP), mającą za celu określenie zasad funkcjonowania systemu szkolnictwa wyższego i nauki (art. 1 p.s.w.n.). Tym samym więc przepisy ustaw szczególnych (w tym wypadku ustawy o Służbie Więziennej) wprowadzające wyjątki od zasad ogólnych wprowadzonych przez p.s.w.n. godzą w ten system i podważają funkcję p.s.w.n. jako podstawowego aktu prawnego regulującego funkcjonowanie uczelni wyższych.

Wobec tego art. 8 ust. 1a projektowanej „ustawy likwidacyjnej” jest niezgodny z przepisami p.s.w.n. Określenie wprost w ustawie zawodowego charakteru Uczelni narusza przepisy p.s.w.n. Zgodnie z ustawą – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce decyduje ewaluacja realizowana przez niezależną komisję (PKA), a nazwa Uczelni (tj. wyższa szkoła, akademia, uniwersytet) zmienia się dopiero po ewaluacji w drodze ustawowej, a nie w jej trakcie,

w ramach ministerialnych zapatrywań, ogólnych wizji oraz dyskrejonalnej władzy. Należy wskazać (w ujęciu systemowym prawa), że ustawa szczegółowa - tj. ustawa o Służbie Więziennej - nie ma charakteru kreacyjnego względem ogólnego określonego w p.s.w.n. procesu ewaluacji uczelni wyższych, a jedynie pomocniczo uzupełnia p.s.w.n. w zakresie funkcjonowania Uczelni SW - tj. AWS, a tym samym ustawa szczegółowa - tj. ustawa o SW - nie może być sprzeczna w swej treści z ustawą ogólną - tj. ustawą p.s.w.n.

Sytuację, w której przepisem ustawy szczególnej wprowadza się wyłom w systemie ustanowionym przez p.s.w.n należy uznać za wysoce niepożądaną. W istocie bowiem w takiej sytuacji szkolnictwo wyższe w Polsce przestaje być systemem. Pojęcie systemu implikuje bowiem istnienie jednolitych zasad i regulacji dla wszystkich elementów tego systemu, a takim jest m.in. Uczelnia. Nie sposób dokonać prawidłowej wykładni systemowej, kiedy przepis szczególny zasadę ogólną tego systemu podważa.

Za niedopuszczalne z punktu widzenia postanowień p.s.w.n należy również uznać możliwość powołania na stanowisko rektora osoby nieposiadającej stopnia naukowego doktora, a zatem wbrew art. 24 ust. 1 p.s.w.n. Tymczasem p.s.w.n., jako ustawa o charakterze systemowym powinna mieć pierwszeństwo stosowania. Należy zwrócić uwagę, że p.s.w.n dopuszcza zaostrenie wymagań, jakie ma spełniać rektor, ale nie ich złagodzenie. Choć w art. 439 ust. 2 p.s.w.n. dopuszczono „w szczególnych przypadkach” powołanie przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych rektora uczelni służb państwowych spośród oficerów, niespełniających warunków określonych w art. 24 ust. 1 tej ustawy, jednak przepis ten odnosi się wyłącznie do uczelni nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych a nie innego ministra (podobnego przepisu nie ma w art. 438 p.s.w.n., który odnosi się do uczelni nadzorowanych przez Ministra Obrony Narodowej). Ponadto art. 439 ust. 2 p.s.w. wymaga by rektor posiadał stopień we właściwej służbie odpowiadający co najmniej stopniowi generała brygady a nie pułkownika. Należy też zwrócić uwagę, że w praktyce w uczelniach podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych w statutach uczelni wprowadzono wymóg spełniania przez rektora wymagań z art. 24 ust. 1 p.s.w.n., czyli posiadania stopnia naukowego doktora. Wyjątkiem jest Wyższa Szkoła Straży Granicznej, która jednak jako jedyna z uczelni służb mundurowych nie spełnia kryteriów uczelni akademickiej wskazanych w p.s.w.n.

Projektowana ustawa narusza również normę ogólną zawartą w art. 23 p.s.w.n. Przepis art. 10 ust. 2 projektowanej ustawy stanowi, że Uczelnią kieruje Dyrektor Generalny Służby Więziennej, czym niniejszy przepis albo wprowadza podwójne kierownictwo Uczelni albo w intencji wnioskodawcy ma de facto derogować przepisy ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że Uczelnia jest i zawsze była jednostką Służby Więziennej, jednak ze względu na Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, zachowuje swoją autonomię a Minister sprawuje nad nią nadzór. Wprowadzenie podwójnego przełożenia jest nie tylko nieuzasadnioną ingerencją w autonomię uczelni, ale również w uprawnienia senatu oraz rektora opisane w p.s.w.n., zgodnie z którymi uczelnia kieruje Rektor i Senat a nadzoruje ją właściwy minister w tym przypadku Minister Sprawiedliwości. Tymczasem Dyrektor Generalny ma w świetle projektu ustawy ma nie tylko mieć znaczący wpływ na mianowanie rektora (którym w świetle ustawy może być osoba nie posiadająca doktoratu), ale również ma mianować funkcjonariuszy w uczelni (a są to niejednokrotnie pracownicy dydaktyczni i naukowci), przyznawać stopnie w korpusie szeregowych, podoficerów i chorążych, czyli studentom uczelni itp.

Dodanie do przepisów ustawy o SW art. 43ac – jak proponuje projektodawca – jest sprzeczne z przepisami p.s.w.n., określającymi zasady tworzenia programu studiów. Zgodnie z projektem ustawy to Dyrektor Generalny nadaje program studiów w drodze zarządzenia. Podczas gdy zgodnie z art. 28 ust. 1 pkt 11 p.s.w.n. to senat uczelni ustala program studiów, studiów podyplomowych i kształcenia specjalistycznego. Co więcej, w skład senatu zgodnie z ustawą (p.s.w.n.) wchodzi przedstawiciele studentów i doktorantów, a więc również oni powinni brać udział w ustalaniu programu studiów. Sprzeczność projektowanego przepisu art. 43ac z przepisami p.s.w.n. jest zatem rażąca i oczywista. W Polsce programy studiów są tworzone przez uczelnie a ich prawidłowość oraz jakość nadzoruje PAKA. W sytuacji gdy uczelnia w wyniku parametryzacji osiąga odpowiednią kategorię zyskuje w tym obszarze samodzielność. Zatwierdzanie programów studiów podyplomowych to kompetencja Senatu Uczelni.

II. Sprzeczność z zasadą autonomii uczelni

Autonomia uczelni jest wolnością zagwarantowaną w art. 70 ust. 5 Konstytucji RP a jej pogwałcenie może stanowić naruszenie art. 31 ust. 3 Konstytucji (M. Salamonowicz [w:]

A. Jakubowski (red.) Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Warszawa 2023, art. 3, nb. 4). Autonomia uczelni polega m.in. na tym, że „szkoły wyższe i ich organy nie są ani organizacyjnie, ani też funkcjonalnie podporządkowane żadnemu organowi administracji publicznej” (tak post. NSA z 8.2.2012 r., I OSK 2207/11, Legalis).

Jak wyjaśnił Trybunał Konstytucyjny, autonomia uczelni to m.in. „1) prawo do ustalania przez władze szkoły treści i form nauczania, 2) tematyki i metod badań naukowych, 3) regulaminów studiów, które decydują o ich toku, 4) prawo do wybierania – przez nauczycieli akademickich, studentów i pracowników niebędących nauczycielami – władz stanowiących i wykonawczych uczelni” (TK z 5.10.2005 r., SK 39/05, OTK-A 2005, Nr 9, poz. 99). W tym ujęciu za niedopuszczalne należy uznać postanowienie art. 1 pkt 2 ustawy likwidacyjnej, że uczelnią kieruje Dyrektor Generalny Służby Więziennej, który nie jest władzą uczelni wybraną przez społeczność akademicką.

Podobnie projektowane postanowienie „ustawy likwidacyjnej” powierzające nadzór nad uczelnią Dyrektorowi Generalnemu Służby Więziennej (art. 1 pkt 1 „ustawy likwidacyjnej”) oraz wprowadzające podległość służbową Rektora wobec Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (art. 1 pkt 22 „ustawy likwidacyjnej”) należy uznać za rażąco sprzeczne z zasadą autonomii uczelni.

Wprowadzenie zasady, że Uczelnia jest uczelnią zawodową niezależnie od wyniku ewaluacji – poza sprzecznością z p.s.w.n. godzi także w zasadę autonomii uczelni. Zgodnie z art. 15 ust. 5 p.s.w.n. uczelnia akademicka może wnosić do Ministra Szkolnictwa Wyższego i Nauki o przekształcenie jej w uczelnię zawodową. Jest to jednak uprawnienie uczelni mieszczące się w zakresie jej autonomii. Sytuacja, w której to ustawodawcą przekształca uczelnię akademicką w uczelnię zawodową wbrew woli tej uczelni należy uznać za naruszenie jej autonomii zagwarantowanej przez art. 3 ust. 1 i 9 ust. 2 p.s.w.n.

Sprzeczne z zasadą autonomii uczelni jest także przewidziane w art. 1 ust. 3 i w art. 1 pkt. 13 ustawy likwidacyjnej powierzenie Dyrektorowi Generalnemu Służby Więziennej uprawnienia do ustalania programów studiów wyłącznie „w porozumieniu” z Rektorem. Swoboda działalności dydaktycznej jest elementem autonomii uczelni chronionym konstytucyjnie (wyrok TK z 8.11.2000 r., SK 18/99, OTK 2000, Nr 7, poz. 258), jako że elementem autonomii

uczelni chronionej przez art. 70 ust. 5 Konstytucji jest m.in. niezależność w tworzeniu programów nauczania (A. Balicki, Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz, Warszawa 2021, art. 3, nb. 2). W Deklaracji z Erfurtu o autonomii uniwersytetów z 1996 r. stwierdzono m.in., że autonomia uczelni to „zdolność instytucji akademickich do samodzielnego decydowania, w jaki sposób wykonają ustalone i uzgodnione zadania, które sobie samodzielnie wyznaczyły” (cyt. za M. Salamonowicz, op.cit.).

Skoro zatem prawo do określania kierunków studiów i programów nauczania jest jednym z elementów autonomii uczelni (M. Salamonowicz, op.cit., nb. 6) to za sprzeczne z tą zasadą należy uznać zakazanie uczelni spełniającej kryteria do bycia uczelnią akademicką w rozumieniu p.s.w.n. naboru na studia o profilu ogólnoakademickim, co ma nastąpić na podstawie art. „ustawy likwidacyjnej”.

Jak już wspomniano, konstytucyjnie chronionym elementem autonomii uczelni jest także prawo do wybierania władz w tym przede wszystkim rektora. Narusza więc tę autonomię przyznanie kompetencji do mianowania rektora i prorektorów Ministrowi Sprawiedliwości (art. 1 pkt 23 „ustawy likwidacyjnej”). W jeszcze większym stopniu godzi w autonomię uczelni uprawnienie przyznane ministrowi do ich odwoływania i zawieszania (art. 1 ust. 37 ustawy likwidacyjnej). Oznacza to bowiem ich pełną zależność od Ministra, co jest nie do pogodzenia zasadą autonomii uczelni. Narusza omawianą zasadę autonomii uczelni także skrócenie kadencji Rektora i Senatu, jakie ma nastąpić na podstawie art. 5 „ustawy likwidacyjnej”. Za kluczowy element autonomii należy bowiem uznać prawo odpowiednich organów uczelni i społeczności akademickiej nie tylko do powołania, ale także do odwoływania organów uczelni. Modyfikacja art. 48 ust. 1 ustawy o Służbie Więziennej stanowi ingerencję w kompetencje Rektora. Odbiera Rektorowi uprawnienie do mianowania funkcjonariuszy z Uczelni na stanowiska służbowe - *de facto* oznacza nieuprawnioną ingerencję w wewnętrzną politykę organizacyjną i kadrową Uczelni.

Rażącym złamaniem zasady autonomii uczelni jest również ustanowienie przełożonego dla Rektora w postaci Dyrektora Generalnego SW (art. 1 pkt 22b projektowanej ustawy). Ponadto, w sposób oczywisty jest to naruszenie przepisów p.s.w.n., które stanowią, że nad jego działaniami czuwa jedynie Senat.

III. Nieracjonalność przekształcenia Uczelni w uczelnię zawodową

Wprowadzenie wyjątku od rozwiązania systemowego musi być odpowiednio uzasadnione. Tymczasem brak jest jakiegokolwiek uzasadnienia dla kreowania Uczelni wyłącznie jako uczelni zawodowych. Różnica między uczelnią zawodową a akademicką jest taka, że ta pierwsza nie musi prowadzić studiów drugiego stopnia (magisterskich) oraz nie prowadzi kształcenia doktorantów (art. 14 i 15 p.s.w.n.). Nie istnieje żadne uprawnienie uczelni zawodowej, którego by nie posiadała uczelnia akademicka. Kształcenie funkcjonariuszy Służby Więziennej na studiach pierwszego i drugiego stopnia w takim samym zakresie może odbywać się w uczelni zawodowej jak i akademickiej. W szczególności na uczelni akademickiej mogą być także prowadzone studia na profilu praktycznym (art. 64 ust. 2 p.s.w. n. oraz 15 ust.2 p.s.w.n. *a contrario*). Ustawa nie może uchybiać przepisom o ocenie parametrycznej, czy uzyskiwaniu prawa do nadawania stopnia doktora. Natomiast ustalenie, że Uczelnia jest uczelnią zawodową wyklucza możliwość kształcenia na niej doktorantów, nawet jeśli ma odpowiednią kategorię naukową.

Należy też zauważyć, że niejasne jest, czy Uczelnia będąc uczelnią zawodową a zarazem uczelnią posiadającą w pewnych dyscyplinach naukowych kategorię A, będzie miała prawo do nadawania stopnia naukowego doktora. Jak bowiem wspomniano uczelnia zawodowa nie może „kształcić doktorantów”, jednak prawo do nadawania stopnia doktora ma, zgodnie z art. 185 ust. 1 pkt 1 p.s.w.n. uczelnia posiadająca kategorię naukową A+, A albo B+, niezależnie od tego czy jest uczelnią akademicką czy zawodową. Możliwe zatem będzie, że Uczelnia będzie miała prawo do nadawania stopnia doktora, ale jedynie w trybie eksternistycznym a nie w ramach szkoły doktorskiej (art. 197 p.s.w.n.). Należy mieć na względzie, że niektóre służby mundurowe wymagają wręcz posiadania stopnia doktora dla awansu na wyższe stopnie oficerskie (alternatywą, mniej pożądaną jest zazwyczaj dyplom studiów podyplomowych). Należy również zauważyć, że uczelnia akademicka – w przeciwieństwie do uczelni zawodowej – ma obowiązek prowadzić działalność naukową i świadczyć usługi badawcze (art. 11 ust. 2 w zw. z art. 9 ust. 1 p.s.w.n.). Projekt „ustawy likwidacyjnej” oznacza zaś pozbawienie Służby Więziennej ośrodka, który mógłby prowadzić taką działalność. Tymczasem potrzeby Służby Więziennej jednoznacznie wskazują na potrzebę prowadzenia takich działań i Uczelnia

w swojej historii przeprowadzała szereg badań mających istotne znaczenie dla działalności Służby Więziennej.

Na marginesie należy także wskazać na szeroką współpracę zarówno krajową, jak i międzynarodową jaką prowadzi obecnie Uczelnia, nieustannie się rozwija, jej renoma na arenie międzynarodowej jest coraz większa, tym bardziej za bezzasadne należy uznać ingerowanie w autonomię i funkcjonowanie Uczelni.

Należy też wskazać, że inne uczelnie mundurowe, tzn. podlegające Ministrowi Obrony Narodowej lub ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych mają status akademii i prowadzą zarówno badania naukowe jak i kształcenie doktorantów. Wyjątkiem jest Wyższa Szkoła Straży Granicznej, która jednak z uwagi na niedawne powstanie nie przeszła jeszcze procesu ewaluacji w żadnej z dyscyplin naukowych.

IV. „Ukryta” likwidacja Akademii Wymiaru Sprawiedliwości

Za kuriozalne należy uznać treść art. 11-15 „ustawy likwidacyjnej”. Te postanowienia uznają bowiem *de facto* Akademię Wymiaru Sprawiedliwości za inny podmiot niż Wyższą Szkołę Służby Więziennej. Z jednej więc strony „ustawa likwidacyjna” wyłącznie zmienia nazwę Uczelni (art. 4 „ustawy likwidacyjnej” por. uzasadnienie), ale nie wygasa jej bytu prawnego a z drugiej strony jej art. 11-15 traktują Wyższą Szkołę Służby Więziennej za podmiot nowy niebędący tym samym, lecz innym bytem niż Akademia Wymiaru Sprawiedliwości. Jeżeli Wyższa Szkoła Służby Więziennej jest tym samym podmiotem co Akademia Wymiaru Sprawiedliwości tyle że działającym pod inną nazwą, jednak nadal będącym tą samą Uczelnią, to nie ma podstaw do wprowadzania przepisów przejściowych odnoszących się do absolwentów, decyzji i innych rozstrzygnięć oraz spraw prowadzonych przez AWS. W istocie jednak omawiane przepisy traktują AWS jako podmiot likwidowany a WSSW jako podmiot nowy, pomiędzy którymi nie ma żadnej ciągłości.

Podsumowując, należy wskazać, że projekt ustawy o zmianie ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1683 i 1860 oraz z 2024 r. poz. 1222) tj. „ustawa likwidacyjna” jest sprzeczny ze wskazanym w preambule do p.s.w.n. obowiązkiem władzy publicznej do tworzenie optymalnych warunków dla wolności badań naukowych i twórczości artystycznej, wolności nauczania oraz autonomii społeczności akademickiej. W istocie „ustawa

likwidacyjna” narusza wolność badań naukowych, pozbawiając Uczelnię Służby Więziennej obowiązku jej prowadzenia dla dobra Służby Więziennej, godzi w systemowe regulacje zawarte w p.s.w.n. dotyczące struktury uczelni bazującej na dualizmie uczelni akademickich i zawodowych oraz narusza autonomię akademicką poprzez przekształcenie uczelni akademickiej w zawodową mimo spełniania przez nią kryteriów ustawowych i przy braku jej odpowiedniego wniosku, a także wprowadzając zależność władz uczelni, sposobów i programów nauczania od ingerencji organu administracyjnego jakim jest Dyrektor Generalny Służby Więziennej.

Tym bardziej za niezasadne należy uznać dalsze procedowanie projektu ustawy, w tym w szczególności biorąc pod uwagę fakt, iż projekt nie został w żaden sposób skonsultowany z Akademią Wymiaru Sprawiedliwości. Uczelnie nieustannie rozwija swój potencjał naukowo-badawczy, jak i podejmuje działania rozwijające infrastrukturę Uczelni, posiada także renomę i szeroki zakres działań na arenie krajowej i międzynarodowej.

Tym samym za nieuprawniony należy uznać fakt podjęcia działań legislacyjnych wobec Uczelni bez jakiegokolwiek realnego skonsultowania tychże zmian z Uczelnią. Powyższe narusza pewność obywateli, w tym studentów i pracowników Uczelni, do demokratycznego państwa prawa, prawa do nauki, a tym samym narusza podstawowe zasady konstytucyjne i prowadzi do wyrządzenia realnej szkody wobec Uczelni. Uczelnie wielokrotnie działała, jak i działa w celu jej rozwoju, zaś projektowane zmiany przepisów prowadzą de facto do zniweczenia działalności Uczelni i jej likwidacji.

Wobec powyższego, uprzejmie wnoszę ww. uwagi oraz składam wniosek o wycofanie przedmiotowego projektu ustawy z prac legislacyjnych.

Łączę wyrazy szacunku

Rektor-Komendant

Akademii Wymiaru Sprawiedliwości

dr Michał Sopiński